

простору у навчальній та позанавчальній діяльності магістрів освіти, побудови виховуючої взаємодії викладачів і студентів на рівні співтворчості, сучасного дизайну приміщень та матеріально-технічного забезпечення.

Узагальнення результатів наукових досліджень, аналіз власного досвіду дає можливість стверджувати:

- середовищний підхід у підготовці магістрів освіти є перспективним і ефективним за умов запровадження його у навчально-виховний процес вищого навчального закладу як основного;
- формування освітньо-розвивального середовища професійно-педагогічної підготовки магістрів передбачає взаємодію викладачів і магістрантів на засадах педагогіки співробітництва;
- освітньо-розвивальне середовище професійної підготовки магістрів освіти – це особливим чином організований соціокультурний, навчально-виховний, науково-дослідний, педагогічний простір, що є складовою освітнього простору вищого навчального закладу;
- освітньо-розвивальне середовище є ефективним ресурсом реалізації компетентнісного вищого навчального закладу у підготовці конкурентноспроможних фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гонтаровська Н.Б. Освітнє середовище як фактор розвитку особистості дитини: монографія / Н.Ю. Гонтаровська. – К.: Вид-во РВА «Дніпро» VAL, 2010. – 623 с.
2. Вітвицька С.С. Теоретичні і методичні засади педагогічної підготовки магістрів в умовах ступеневої освіти: монографія / С.С. Вітвицька. – Житомир: Полісся, 2015. – 416 с.
3. Шапран О.І. Створення інноваційного освітнього середовища в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя / О.І. Шапран, Ю.П. Шапран // Педагогіка, психологія та методико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010. – № 9. – С. 108-110.
4. Ярошинська О.О. Проектування освітнього середовища професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи: монографія / О.О. Ярошинська. – Умань: ФОП Жовтий О.О., 2014. – 456 с.
5. Ясвин В.А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В.А. Ясвин. – М.: Смысл, 2001. – 365 с.

С.С. ВИТВИЦКАЯ. СРЕДОВОЙ ПОДХОД В ПОДГОТОВКЕ МАГИСТРОВ ОБРАЗОВАНИЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Резюме. В статье проанализирована сущность понятий «подход», «подход в среде» в подготовке магистров образования, профессиональная компетентность, педагогическое мастерство, «среда», «образовательно-развивающая среда» и их взаимосвязь; определены основные направления подготовки магистров образования к профессионально-педагогической деятельности; проанализированные современные технологии реализации подхода в среде подготовки магистров образования к профессионально-педагогической деятельности.

Ключевые слова: подход в среде, образовательно-развивающая среда, технология, профессионально-педагогическая деятельность.

S.S. VITVICKA. APPROACH IN TRAINING OF MASTERS OF EDUCATION THE PROFESSIONAL PEDAGOGICAL ACTIVITIES

The summary. Essence of concepts «approach» is analyzed in the article, «approach is in an environment» in preparation of master's degrees of education, professional competence, pedagogical mastery, «environment», «educationally-developing environment» and their intercommunication; basic directions of preparation of master's degrees of education are certain to professionally-pedagogical activity; the analyzed modern technologies of realization of approach is in an environment are in preparation of master's degrees of education to professionally and pedagogical activity.

Key words: approach is in an environment, educationally and developing environment, technology, professionally and pedagogical activity.

Рекомендовано до друку.
Д-р. пед. наук, проф. В.В. Вербець.

Одержано редакцією 28.02.2017 р.

УДК: 378. 01 + 004

Ю.Ю. МЕЛЬНИЧУК

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНОЇ ДОШКИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ВИШІ

Резюме. У статті досліджуються можливості використання інтерактивної дошки, яка постає основним засобом оперативного дидактичного забезпечення занять з філологічних дисциплін у виші. Навчання за допомогою інтерактивної дошки дає змогу образно й динамічно моделювати на екрані будь-який процес або явище, реалізувати задумане дидактичне завдання, презентувати статичні або динамічні таблиці. Застосування програмного забезпечення SMART із навчально-тренувальною метою підвищує проблемно-пошуковий характер заняття, активізує розумову діяльність студентів, підсилює їх мотивацію, надаючи змогу учасникам освітнього процесу взаємодіяти у діалоговому режимі.

Ключові слова: інтерактивна дошка, інформаційно-комунікаційні технології, програмне забезпечення SMART, мультимедійні засоби навчання, тестові завдання.

© Ю.Ю. Мельничук, 2017

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій суттєво впливає на процес інформатизації сучасної освіти. Використання електронних ресурсів у професійній діяльності педагога дозволяє оптимізувати зміст навчання, модернізувати методи та форми організації освітнього процесу, забезпечити високий науковий і методичний рівні викладання, індивідуальний підхід у навчанні, підвищити ефективність та якість надання освітніх послуг. Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес характеризується не лише активізацією розумових здібностей студентів, підсиленням мотивації, підвищенням ефективності засвоєння навчального матеріалу, але й вимагає від викладача самостійної розробки й практичного застосування програмних засобів, ефективного використання комп'ютерних технологій, системної інтеграції цих технологій у традиційний навчальний процес освітніх закладів. Таким чином, одним із пріоритетних завдань освіти на сучасному етапі постає підготовка педагогічних кадрів до методично доцільного й ефективного використання новітніх інформаційних технологій під час вивчення дисциплін різного спрямування. Успішне використання цих технологій ставить нові вимоги до професійної майстерності викладача.

Сучасні дослідники широко вивчають можливості використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі. У професійній освіті – В. Беспалько, В. Биков, Б. Гершунський, Р. Гуревич, А. Гуржій, М. Жалдак, Ю. Жук, В. Кремь, М. Козяр, Ю. Машбиць, С. Сисоева. Проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у мовній підготовці відображені у працях А. Кравченко, О. Палки, Д. Рождественської, О. Семенов, Н. Сороко, Б. Шуневича. Проте можливості використання інтерактивної дошки під час викладання філологічних дисциплін, зокрема у вишах, досі не були докладно розглянуті.

Отже, **метою** даної статті стала спроба описати (з власного досвіду) можливості використання інтерактивної дошки як засобу оперативного дидактичного забезпечення занять філологічного профілю у виші.

Інформаційно-комунікаційні технології – це «технології, які базуються на використанні телекомунікацій (телефонних ліній і бездротових з'єднань), комп'ютерів, підпрограмного та програмного забезпечення, накопичувальних і аудіовізуальних систем, що дозволяють користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати й змінювати інформацію» [4, 18].

Основними інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) для підтримки професійної діяльності викладача у процесі викладання філологічних дисциплін є готові програмні засоби (електронні підручники, енциклопедії, посібники, словники тощо); програми MS Office (Word, PowerPoint, Excel); Інтернет-ресурси; соціальні сервіси Інтернету; програмно-апаратний комплекс «інтерактивна дошка».

Інтерактивна дошка являє собою периферійний пристрій комп'ютера і виконує роль додаткового комп'ютерного монітора. Інтерактивна дошка відрізняється від звичайного монітора поверхнею, яка чутлива до дотику та має великі розміри – для зручності в роботі з аудиторією.

Отже, інтерактивна дошка – це «сучасний мультимедійний програмно-технологічний засіб з високим ступенем інтерактивності, що поєднує в собі як усі якості традиційної шкільної дошки, так й інтерактивні властивості електронно-цифрових ресурсів і сенсорні властивості апаратних засобів для відтворення цих ресурсів і колективної роботи з ними» [1, 20]. До складу інтерактивного мультимедійного програмно-технологічного навчального комплексу входять: комп'ютер, що передає сигнал (зображення) на проектор; мультимедійний проектор, який передає зображення на інтерактивну дошку; мультимедійна інтерактивна дошка, яка працює одночасно і як звичайний або сенсорний екран, і як пристрій керування комп'ютером (в тому числі програмними додатками); відповідне програмне забезпечення, до складу якого входять такі інструменти, як записник (SMART Notebook), засіб відеозапису (SMART Recorder), відеоплеєр (SMART Video Player), додаткові (маркерні) інструменти (Floating Tools), віртуальна клавіатура (SMART Keyboard), колекція інтерактивних засобів Lesson Activity Toolkit.

Робота з інтерактивною дошкою може проводитися у двох напрямках: 1) використання готових інтерактивних програм у процесі навчання; 2) розробка авторських програм для підвищення ефективності освітнього процесу. Щодо першого напрямку, можна рекомендувати електронні ресурси, на яких учителі і викладачі розміщують власні розробки, або придбати ліцензовані мультимедійні продукти.

Проте найповніше розкриваються можливості інтерактивної дошки під час самостійного створення викладачем мультимедійного супроводження заняття.

Кількість мультимедійної підтримки заняття може бути різною: від кількох хвилин до використання мультимедіа впродовж цілої лекції. Файли або сторінки можна підготувати заздалегідь і прив'язати їх до інших ресурсів, які будуть доступні на занятті. Усі ресурси можна коментувати прямо на екрані, використовуючи інструмент «Перо», і зберігати записи для майбутніх занять. Сторінки можна розмістити збоку екрану, як ескізи, викладач завжди має можливість повернутися до попереднього етапу й повторити ключові моменти питання, що розглядається.

Необхідно враховувати, що на занятті з мультимедійною підтримкою збільшується його проблемно-пошуковий характер, істотно змінюється роль викладача, який виступає передусім організатором, координатором пізнавальної діяльності студентів. Використання необхідного програмного забезпечення і ресурсів у поєднанні з інтерактивною дошкою може поліпшити розуміння навчальних ідей, оскільки інтерактивна дошка допомагає унаочнити складні процеси аналізу, синтезу, порівняння.

Програмне забезпечення SMART Notebook містить безліч різноманітних мультимедійних засобів та інструментів: «Лупа», «Художнє перо», «Чарівне перо», «Ластик», «Повітряний шар», «Випадковий вибір», «Анаграма», «Рухомий рядок», «Воронка слів», «Генератор слів», «Часова лінія», «Спливаючі питання», «Вибір зображень», «Вибір відповідності», «Множинний вибір», «Мозаїка», «Знайди пару», «Відповідність

зображенням», «Сортувальник тексту», «Визначник правильної відповіді», «Упорядкування речень», «Ярмарок букв» тощо. За допомогою цих та інших інструментів студенти можуть порівнювати, класифікувати, співвідносити, сортувати, розподіляти навчальний матеріал, виконувати вправи, здійснювати самоперевірку. Наприклад, завдяки інструменту «Лупа» можна перевірити правильність вставлених пропущених букв, а інструмент «Анаграма» допоможе розшифрувати відповідь на поставлене запитання. Створенню тестів допоможуть інструменти «Вибір відповідності» та «Множинний вибір», провести опитування, квест, або вікторину – інструмент «Часова лінія». Для диференціації мовних явищ використовуємо інструмент «Воронка слів», що не дозволяє потрапити «неправильному слову» не в ту «воронку». [1; 2; 3; 5]

Окрім того, за допомогою мультимедійних засобів SMART Notebook можна створювати самостійні навчальні об'єкти, такі як статичні таблиці, динамічні таблиці, медіа-проекти, тестові завдання тощо.

Під час роботи на статичній таблиці можна писати, підкреслювати, малювати за допомогою інструменту «Перо», та, у залежності від мети заняття, або зберігати зроблені записи, або не зберігати їх. Наприклад, під час відпрацювання теми «Односкладні прості речення» на таблиці студенти ставлять розділові знаки, роблять позначки напроти відповідної характеристики речення, не витрачаючи часу на написання і його письмовий розбір. Такий підхід до організації роботи значно економить час і підвищує ефективність навчального процесу, адже за відведений для тренувальних вправ час можна попрацювати з більшою кількістю мовного матеріалу.

Динамічні таблиці допомагають студентам зрозуміти процес «народження» і функціонування правила: потрібні елементи з'являються і зникають, рухаються, збільшуються; іноді для створення бажаного ефекту застосовується звукове оформлення, анімаційні вставки тощо. Викладач може по-різному класифікувати матеріал, використовуючи різні можливості дошки: переміщати об'єкти, працювати з кольорами, – при цьому, залучаючи до процесу студентів, які потім можуть самостійно працювати в невеликих групах. Матеріал підібраний з орієнтацією на асоціативне, образне мислення, що дає змогу швидко запам'ятати та якісно застосувати набуті знання. Корисним буде створення динамічних таблиць на заняттях з методики навчання мови.

Медіа-проект – це мультимедійний продукт, створений на відповідну тему. Створення медіа-проектів можна запропонувати студентам як індивідуальне завдання. Кожен учасник медіа-проекту обирає для себе мультимедійні засоби й оптимальний темп діяльності, виявляє самостійність, творчість, наполегливість у досягненні мети. Навчальна робота може бути організована в індивідуальній та груповій формах і складатися з таких етапів:

- вибір та вивчення проблеми дослідження (лінгвістичної, лінгводидактичної);
- відбір мультимедійних засобів, логічно обумовлених характером досліджуваного питання;
- створення та колективне обговорення пробних медіа-проектів;
- удосконалення проекту з урахуванням висловлених побажань;
- презентація і захист розроблених медіа-проектів.

Неможливо уявити сучасне заняття у виші без використання тестових завдань. Тестові завдання, створені для інтерактивної дошки, зручно вживати під час проведення експрес-зрізів, контролю засвоєння навчальної теми, або перевірки матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

За нашими спостереженнями, навчання за допомогою інтерактивної дошки сприяє урізноманітненню занять філологічного профілю, дає змогу образно й динамічно моделювати на екрані будь-який процес або явище, реалізувати задумане дидактичне завдання, презентувати статичні або динамічні таблиці. Застосування SMART Board із навчально-тренувальною метою сприяє активізації розумових здібностей студентів, урахування їх індивідуальні особливості, задіюючи додатковий (крім аудіального і візуального) канал сприйняття – кінестетичний. За допомогою інтерактивної дошки як засобу оперативного дидактичного забезпечення занять філологічного профілю можна підвищити мовно-мовленнєву та лінгводидактичну компетенції студентів, забезпечуючи оптимальний темп заняття, надаючи змогу учасникам навчально-виховного процесу взаємодіяти у діалоговому режимі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антоненко В.А. Інтерактивна дошка SMART та використання її в навчальному процесі / В.А. Антоненко, В.Д. Леонський // Комп'ютер у школі та сім'ї. – 2004. – № 8. – С. 20-22.
2. Бовтенко М.А. Компьютерная лингводидактика: [учеб. пособ.] / М.А. Бовтенко. – М.: Флинта: Наука, 2005. – 216 с.
3. Бонч-Бруевич Г.Ф. Технические средства обучения с использованием информационных компьютерных технологий: [навч. посіб.] / Г.Ф. Бонч-Бруевич. – К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. – 44 с.
4. Коваль Т.І. Подготовка преподавателей высшей школы: информационные технологии в педагогической деятельности: [навч.-метод. посіб.] / Т.І. Коваль, С.О. Сисоева, Л.П. Сущенко. – К.: Видавничий центр КНЛУ, 2009. – 380 с.
5. Методика застосування технології SMART Board у навчальному процесі: [навч. посіб.] / Г.Ф. Бонч-Бруевич, В.О. Абрамов, Т.І. Носенко. – К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2007. – 102 с.

Ю.Ю. МЕЛЬНИЧУК. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНОЙ ДОШКИ В ПРОЦЕССЕ ПРЕПОДАВАНИЯ ФИЛОЛОГИЧЕСКИХ ДИСЦИПЛИН В ВУЗЕ

Резюме. В статье исследованы возможности использования интерактивной доски, которая становится основным средством оперативного дидактического обеспечения занятий филологического цикла в вузе. Обучение с помощью интерактивной доски дает возможность образно и динамично моделировать на

екране любой процесс или явление, реализовать задуманное дидактическое задание, презентовать статические или динамические таблицы. Применение программного обеспечения SMART в учебно-тренировочных целях повышает проблемно-поисковый характер занятия, активизирует мыслительную деятельность студентов, усиливает их мотивацию, дает возможность участникам образовательного процесса взаимодействовать в диалоговом режиме.

Ключевые слова: интерактивная доска, информационно-коммуникационные технологии, программное обеспечение SMART, мультимедийные средства обучения, тестовые задания.

U.Yu. MELNICHUK. USING THE INTERACTIVE WHITEBOARD IN TEACHING PHILOLOGICAL DISCIPLINES AT THE UNIVERSITY

The summary. The opportunities of the usage of interactive whiteboard are researched in the article. The interactive whiteboard is the main device of operational didactic support at philology lessons at universities. The teaching with the interactive whiteboards helps to model any process on the screen figuratively and dynamically, to realize a conceived didactic task, to present static or dynamic tables. Application of software SMART for the purpose of learning and training increases the problem-searching character of a lesson, activates mental activity of students, enhances their motivation, allows participants of the educational process to interact.

Key words: interactive whiteboard, information communication technologies, software SMART, multimedia learning tools, tests.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Н.В. Романишина.

Одержано редакцією 07.03.2017 р.

УДК: 37. 012 + 371, 671

О.В. ЧЕРНЮШОК

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ-ПЕДАГОГІВ НА ЗАНЯТТЯХ З КОМПОЗИЦІЇ

Резюме. У пропонованій статті розглядається питання специфічних особливостей методики розвитку креативності у майбутніх художників-педагогів під час вивчення дисципліни „композиція”. Аналізуються можливості застосування евристичних методів у „креативній педагогіці”, як таких, що найбільш відповідають природі творчості.

Ключові слова: творчий потенціал, креативність особистості, евристичні методи навчання, „креативна педагогіка”.

Основою творчого професійного ставлення художника-педагога за нашим глибоким переконанням та досвідом викладання є розвиток художньо-образного мислення, витoki якого знаходяться в площині креативу особистості студента.

Останнім часом даному аспекту художньо-педагогічної освіти приділяється чимала увага, що є актуальним у загальному вирішенні проблем сучасного навчального процесу.

Художня практика, яка підкріплена знанням різних форм композиційної діяльності, сприяє розвитку творчого мислення, про що переконливо свідчать теоретичні наукові дослідження в психології, педагогіці, мистецтвознавстві, інформатиці.

Інтеграція різних напрямків науки та мистецтва виявляються при розгляді проблем візуального сприйняття, уяви, мислительних процесів напряму пов'язаних з формотворенням, колористикою в композиційній діяльності [12]. Творчий процес потребує глибокого осмислення суті того, що досягається шляхом інтуїції і не знаходить логічного обґрунтування.

Величезний художній досвід, накопичений упродовж історичного розвитку суспільства дає нам основу у вивченні актуальних питань педагогіки художньої творчості. Одним з таких проблемних питань є розвиток у студентів здібностей мислити не стандартно, відмовляючись від усталених стереотипних форм і способів рішення тих чи інших творчих завдань, тобто розвитку креативного мислення.

Отже, метою статті є розкриття специфічних особливостей методики розвитку креативності у майбутніх художників-педагогів під час вивчення дисципліни „композиція”.

Розглянемо витoki терміну „креативне мислення”.

Вперше поняття „креативність” використав у 1922 році Д. Сімпсон. Даним терміном він назвав здібність людини відмовлятися від стереотипних способів мислення [14]. У зв'язку з появою в психології поняття „креативність” виникло питання: „Наскільки співвідноситься творча уява та креативність?”.

Так, А.Б. Єрмолова-Томіна вважає, що уява, насамперед творча, є найбільш яскравим проявом креативності [10, 117-130].

Т.А. Барішева і Ю.А. Жигалов пишуть, що поняття „творчість” і „креативність” диференціюються: перше – виступає як процес і результат, друге – як суб'єктивна детермінанта творчості, тобто як мотиваційно потрібна основа творчості [3, 57]. В узагальненому вигляді креативність розуміється як здібність до творчості.